

MEMÒRIES D'UN CARRER DE TORREDEMBARRA

Autor: Joan Girol i Casals

Més que memòries d'un carrer hauríem de dir "Les meves memòries..." perquè el carrer és molt més antic que les coses que explico.

El carrer Santa Rosalia on jo vaig néixer, està situat al centre antic del poble. Enllaça el carrer Gibert amb el de Sant Antoni; aquest, baixant, dona a la plaça de la Font d'on surt el carrer Anton Roig, que va paral·lel al Santa Rosalia fins trobar la plaça de Mossèn Joaquim Boronat però abans i fent pujada, trobem el carrer Gibert. Això vol dir que moltes de les cases del carrer Santa Rosalia també donen al carrer Anton Roig i malgrat el desnivell considerable se salva amb escales interiors. En ser el carrer d'Anton Roig bastant més llarg es podria dir també que és més important i aquestes cases de doble entrada, gairebé totes eren botigues al carrer principal i tallers i obradors al carrer de Santa Rosalia i a aquest se'l podria considerar un carrer semi-industrial, més que comercial i fins i tot amb un toc de pagesia; això sí, amb molta pols i fang quan plovia.

Al número 4 hi havia un ferrer; i allò que dèiem, tenia el taller de forja al carrer Anton Roig, però pels darreres tenia un pati que donava al nº 4 del carrer Santa Rosalia. A fora, al carrer, a la paret hi havia dues anelles que servien per fermar els animals per canviar-los les ferradures. Alguns ja les havien perdudes. Un cop ben fermat l'animal, el ferrer els agafava la pota i amb un gros tallant treia la part consumida de la peül·la. Seguidament, amb la ferradura calenta l'adaptava, fent una fumada i pudor inconfusible. Amb la ferradura freda la fixava amb els claus forjats. Tot això passava els dies de cada dia i cap el tard, quan els pagesos plegaven del tros i aprofitaven per passar per cal ferrer. També era tot un espectacle per la canalla que ja havien sortit d'escola i amb el berenar a la mà, es donaven cita al carrer i potser, amb una mica de sort, s'esveraria el cavall i encara tindrien més espectacle. Un senyal que estaven ferrant un animal era el "clinc-clonc" que feia el ferrer quan picava l'enclusa; se sentia de tot el poble.

A l'interior del pati muntaven les llantes de ferro a les rodes dels carros. Aquestes, planes a terra, les calentejaven en tot el seu diàmetre i, quan creien que estaven prou dilatades les entraven a la roda de fusta, refredant-les seguidament amb aigua per no cremar la fusta i quedaven completament fixades.

L'últim ferrer va ser en Jaume Duran. Aquest va llogar la ferreteria a la propietària de la casa, la senyora Maria Lluïsa. Anteriorment hi havien treballat dues generacions; el pare d'ella i el seu marit Anton. La casa del carrer Anton Roig per estar ruïnosa es va enderrocar i actualment ocupa el solar un bloc d'apartaments amb l'entrada al carrer Santa Rosalia i una botiga amb l'entrada pel carrer Anton Roig.

La casa número 6 va estar habitada per la família Garcia i Antoni Sastre; que primer va ser enguixador i després contractista d'obres.

Davant del número 6 hi havia una fàbrica de begudes carbòniques "Espumosos Miracle". A l'estiu treballaven fins ben entrada la nit per a poder servir la clientela. L'aigua que utilitzaven era subministrada per un manantial ja que l'aigua del poble era molt salada i escassa. Hi havia molt moviment de camions, perquè a més a més del que distribuïa la producció, hi havia els que subministraven cerveses i altres begudes que també representaven.

A la casa nº 8 hi vivien el matrimoni format per Lluís Suñé i Maria Vernet. Eren pagesos i treballaven el camp junt amb el cap de família, l'avi Xel. Així l'anomenaven. Tenien vinyes i garrofers. Venien el vi de la collita a la menuda. Tenien un celler als baixos de la casa i quan ja hi havia el vi novell penjaven una branca de pi sobre la portalada; senyal que ja se n'hi podia anar a comprar. Aquest costum era general a tot el poble.

Com anècdota podríem dir que les garrofes que menjava la mula que tenia l'avi Xel, les guardaven a les golfes. Per pujar-les tenien un muntacàrregues molt original. Sobre la finestra de les golfes hi havia, encara hi és, un ferro amb un forat que feia de suport a una corriola i amb una corda passada, la lligaven al sac que estava sobre el carro i, a l'altre extrem, la lligaven al collar de la mula. Aquesta, amb un crit de l'amo, caminava pel carrer fins que el sac era a l'alçada de la finestra; i amb un altre senyal retornava enrera, i... així mentre hi havia sacs, sent un espectacle per veïns i visitants. Quan

arribava del tros la desenganxaven del carro i, tota sola, anava a beure a l'abeurador de la plaça de la Font (que era la plaça del Doctor Robert). Quan ja en tenia prou tornava a casa tota sola.

L'avi Xel era un pagès molt original. Quan era vellet anava molt corbat, però sempre amb la pipa de ganxo a flor de llavi. El llavi inferior el tenia completament gastat i d'un color grisós pel ròsec de la pipa. Ell i jo érem molt bons amics. M'explicava moltes anècdotes molt llargues de comentar. Em deia que en la seva joventut tenia un carro de torn tirat per una o dues mules i portava bocois de vi a Barcelona i comentava que, en adormir-se ell a dalt del carro, elles seguien soles, guiades pels solcs del camí.

La meva família tenia el taller de serralleria mecànica costat per costat amb la casa de l'avi Xel. Molts dies, ell entrava al taller per fer petar la xerrada una estona i en alguna ocasió anava on teníem les broques i n'agafava una del 16 o del 18, l'encargolava per dins la pipa i la netejava. Ell deia que li quedava neta. Però nosaltres, quan passàvem pel davant de les broques sentíem la ferum de la nicotina cremada que durava uns quants dies.

El nostre taller de serralleria, instal·lat en el nº 10, també feia ús del carrer. Sempre teníem algun aparell o maquinària dels paletes per reparar. En algunes ocasions ajudava al meu pare a muntar alguna barana o reixa. Aquestes eren de ferro massís. S'havien de rematar a parella picant amb dos martells. Ho fèiem al carrer, perquè solava més sobre terra que a l'interior del taller que estava encimentat. En èpoques llunyanes, al pis d'aquesta casa s'ubicava el Sindicat de Boters. En aquell temps es treballava molt en la construcció de bótes, bocois i barrils de fusta ja que era el mitjà de transport i emmagatzematge del vi que es cultivava aquí a la Torre. Als baixos hi havia una taverna.

A la casa nº 14 hi havia un magatzem. Anys enrera hi va tenir el taller de serralleria el Sr. Sebastià Solé. Després, i durant alguns anys, va usar-se

com a magatzem de materials de la construcció del meu oncle Rafel Girol. Posteriorment hi vam tenir un taller de fusteria, amb aquella olor de serradures i el soroll agut de la serra mecànica. El darrer propietari va ser el Sr. Rovira. Aquest era l'últim taller que quedava fins fa poc temps que s'ha traslladat per canvi de domicili.

A l'altra banda del carrer hi havia un conjunt de tres edificis - tot en un - que donava un caràcter lúdic al carrer. Eren el cafè El Recreo, el Casino i el Cine Imperio; propietat del Sr. Manuel López.

El cafè El Recreo i la sala de ball tocava costat per costat amb la fàbrica de begudes escumoses. Cap els anys 1940 ja era molt antic, tenia un fals sostre de lona pintada per tapar els cavalls de la teulada. Tenia taules de marbre, amb peu de ferro, rodones i rectangulars. Hi havia una cafetera amb dos dipòsits; en l'un es feia bullir el cafè i d'aquest passava a l'altre dipòsit que el mantenia calent i d'on sortia per una aixeta. En aquell temps era molt popular o típic prendre's un suau. Et posaven mig vas de cafè i l'acabaven d'omplir amb gasosa. Remenant-ho bé feia una gran escuma.

Els festius sempre estava ple de clients jugant a les cartes, al dòmino o al billar. Els dies feiners hi havia poca gent; alguns anaven a fer les travesses de futbol i d'altres, pocs, a jugar a cartes. A l'hivern, en els dies de pluja, s'hi reunien alguns pagesos per prendre cafè i fer petar la xerrada, sent l'únic cafè on es podien reunir. La dècada dels anys 1950 era el lloc d'assaig de la coral La Veu del Poble. Es va reformar i modernitzar l'any 1962.

A continuació venia el vestíbul que feia d'entrada per anar als tres llocs. Tenia quatre portes; la principal, donava al carrer Santa Rosalia; la de l'esquerra donava al cafè; una altra a la dreta que era l'entrada al Cinema; i al mig una àmplia escalinata, amb un cert aire pretensions, que pujava fins el primer pis on hi havia el Casino. Aquí es jugava a les cartes de manera no tant innocent com ho feien al cafè. Deien que era el local per a gent més acomodada. Després hi va haver l'habitatge d'en Joanet Miracle i família, que eren els qui portaven la fàbrica de carbònics, el cafè i el cinema. Com a nota curiosa es va conservar el mateix enrajolat del Casino.

El Cinema Imperio va ser reformat i modernitzat l'any 1966, però abans aquest local havia estat un teatre. Era molt vell. Tenia el terra enfustat, amb llotges tot voltant i un pis -el galliner- que també tenia llotges a la part del fons. La part frontal de l'escenari estava molt decorada i amb unes lletres que s'hi llegia Teatro Recreo. L'escenari era molt gran. Es podien canviar els decorats amb certa soltesa pels tramoistes. Al centre de l'escenari hi havia una trampa per on podien aparèixer o desaparèixer els dimonis dels Pastorets;

i el coverol, forat de l'apuntador. S'hi feien obres de teatre característiques d'aquells temps i teatre d'aficionats. Aquí a la Torre, hi havia un elenc dirigit pel Sr. Vila amb força participació d'aficionats locals. També s'hi feien balls amb orquestrina. Era la seu de la Societat Els Tranquils.

Després de les reformes del 1966, el teatre es transformà en cinema. La platea es va fer inclinada. Es van treure les llotges, el galliner i l'escenari per donar més cabuda al local. També es van canviar les butaques. El cinema era l'únic que hi havia al poble. Els dies festius sempre era ple. Als matins dels festius, ja era un ritual anar a comprar les entrades i es feia una llarga cua per aconseguir-ne unes de bones, perquè la majoria ja estaven reservades. També venia molta gent d'Altafulla i sempre hi havia algun xicot espavilat que convençia la taquillera perquè li reservés les entrades al costat d'alguna colla de noies.

Era freqüent que a la meitat de la sessió de cinema, per excés de consum elèctric, es fonguessin els fusibles de l'únic transformador que hi havia al poble.

A fora al carrer, i a l'hivern al vestíbul, sempre hi havia un carretó amb les rodes de bicicleta on venien caramels, cacauets, xufles seques i remullades i altres llaminadures.

A l'hivern, a les vigílies de festa no hi anaven més de dues dotzenes de persones. Hi feia molt de fred, i, fins i tot, una senyora molt respectada del poble, s'hi portava una bossa d'aigua calenta per escalfar-se els peus. L'any 1970 s'hi va instal·lar la calefacció.

La casa nº 11 era de la família Romeu. Anys enrera el Sr. Victoriano Romeu era paleta i recordo que als baixos hi tenien dues basses on hi posaven aigua i calç viva per fer la barreja per treballar. En aquell temps, la calç era la base de tota construcció. No sé perquè, però tenia molts clients al poble de Creixell i l'anècdota és que cada dia feia els desplaçaments d'anada i tornada a peu.

A la casa nº 20 hi havia un magatzem de fruits del camp, i també hi guardava el carret i la somera el Sr. Josep Mercadé. A més de les terres que tenia, el Josep, era l'administrador de can Querol, casa ben coneguda del poble. Aquest magatzem es comunicava amb l'habitatge del carrer Anton Roig, on hi vivia amb les seves filles Montserrat i Rosalia que ensenyaven costura a les noies de la població. Ara la casa està partida; a una part hi ha l'obrador de la pastisseria Sant Jordi, ubicada al carrer Anton Roig; i l'altra part segueix sent magatzem. Des del mes de novembre la pastisseria ha tancat definitivament les portes i de l'obrador ja no sortirà aquella olor

característica de pastes coient-se al forn que omplia el carrer.

A la casa nº 22 hi havia la serralleria mecànica d'en Sebastià Solé, que tenia força personal treballant. Al mig del carrer, sempre hi tenien alguna màquina o aparell per reparar, ja que la porta d'entrada al taller era petita i no hi passaven màquines grosses. Feia el manteniment de diverses fàbriques. Avui totes han desaparegut. Van mantenir l'activitat del taller durant tres generacions. Tenien una botiga de ferreteria al carrer Anton Roig. En aquell temps solament tenien eines i material de ferreters (panys, cargols, ...), ara també es dediquen a vendre objectes de regal.

Casa nº 24.- Anys enrera hi havia una taverna molt típica: la del Sr. Manuel Ciuró. Posteriorment s'hi va instal·lar la merceria Marc. El propietari Josep M. Valls, pescador jubilat, a part de portar l'establiment, era un gran aficionat a fer, de fusta, maquetes de barques de vela, gussis i sardinals. Els feia per encàrrec i sempre estava ocupat. Una vegada va fer una barca per l'Anton Gatell que portava per nom Anton Alfre i era la rèplica exacta de la barca on havien pescat tots dos; el Josep M. i l'Anton. Aquesta, amb el traspàs del meu amic Anton Gatell li va fer companyia al seu nínxol.

Per aquesta afició, el Josep M. Valls passava moltes hores al carrer modelant fusta amb els seus estris; a l'estiu a la fresca i a l'hivern el veies fent estrelles tot prenent el sol. Amb la seva defunció es va trobar un gran buit al nostre carrer.

La casa nº 30 era habitada pel senyor Anton Garcia, que era boter de professió, juntament amb les seves dues filles. Una feia confecció.

A la casa nº 13 antigament s'hi va instal·lar una fàbrica de mosaics. Recordo que em van regalar una rajola amb la bandera catalana. Al cap d'uns anys s'hi va instal·lar la cooperativa de consum "La Verdadera" amb socis i una junta del poble. Al començament tenien moneda pròpia. Cada soci tenia una llibreta on s'anotava la data i pessetes que canviaven i tenien una gratificació al cap de l'any.

A la casa nº 34 hi havia una família, els Panadès, que es dedicaven a l'agricultura, si bé dels tres fills i una filla que tenien, ningú no es va dedicar a la pagesia.

Al nº 17 hi teníem un practicant, el Sr. Inglès, que atenia a totes les hores del dia. Tenia un telèfon que fins i tot ens havia tret d'algun problema.

A la casa nº 36 hi vivia l'última família del carrer, la de Josep Mercadé Fortuny. Es dedicaven a l'agricultura, a més tenia una quadra amb vaques i venien la llet. L'home de la casa, cada dia, treia el carro i la mula per anar a treballar al tros.

Fent cantonada amb el carrer Gibert teníem a la part baixa un local molt vell que havia estat teatre i que tenia l'entrada per aquest carrer Gibert; pel carrer Santa Rosalia només hi havia una porteta d'emergència. Amb el temps, la Caixa Tarragona comprà tot l'edifici des de l'Anton Roig fins al Santa Rosalia i hi va construir les seves oficines i la sala d'actes. També fent cantonada amb el carrer Gibert, a la part de dalt, hi havia uns pisos, propietat d'en Rovira, que tenien l'entrada pel carrer Gibert.

El carrer nostre és dels més bonics del poble. És recte, estret i no gaire llarg. Cap els anys 1970, que el terra ja estava encimentat, aquí a la Torre i patrocinat pel Centre d'Iniciatives i Turisme, s'organitzà, per la diada de Corpus, un concurs de carrers millor guarnits pel pas de la processó. Eren dies molt agradables. Hi havia bona harmonia entre els veïns i ens abocàvem a veure qui ho feia més bé. En una ocasió se'ns informà que al camp de futbol del Barça tenien gespa tallada i vam tenir l'humor d'anar a buscar-la amb diferents cotxes. Les dones esmicolaven l'heura i les flors i el dia de la festa de Corpus tothom contribuïa a ornamentar el carrer. L'any 1977 ens van donar el primer premi. Avui encara hi ha una placa col·locada en la casa que té el nº 2 que recorda aquest fet.

Avui el carrer ha canviat molt. El cinema fa temps que no existeix; ara l'han enderrocat i hi ha fet un bloc de pisos (això sí, se'n diu Bloc Santa Rosalia). El cafè va tornar a obrir les portes amb un altre nom i altres tipus d'activitats.

La sala d'actes de Caixa Tarragona, ara per ara, és l'únic local una mica apte per a fer-hi teatre o similar.

Ens va desaparèixer la casa de pisos d'en Rovira juntament amb el record de les moltes famílies que hi van viure, i es va començar a construir un altre edifici i encara que fa gairebé quinze anys que el van començar, avui en dia sembla que s'està acabant.

Ara sembla que el nostre carrer serveixi per aparcament de cotxes. Al ser les voreres molt estretes, per passar-hi, has d'anar esquivant els retrovisors dels cotxes o les motos mal aparcades. S'ha acabat el martelleig dels ferrers i serrallers, l'olor de serradures i l'inconfusible i agradable aroma de la pastisseria, però hi queda el brigit del jovent i el soroll del billar i el dòmino del cafè.